

ՄԱԶԻ ԶՈՌԻ ՏՕՐԹՕՐ ԱՅԵՐԻ
Սյա պիտանի անուշահոտ բաղադրու-
թիւնը որ հաշարաւոր վկայութիւններով
վաւերացեալ եւ Յերոպայի եւ Ամերիկայի
մէջ գրեթէ ամեն անձինքներէ ընդունելով
թիւնն գտած է, ո՛չ թէ միայն մազերը քիչ
ատենի մէջ կաճցնելն, այլ նաեւ նոցա
բնական գոյնը կը պահէ, գուռը թեփէ
կը մաքրէ, մաշերը կը փայլեցնէ եւ կը
կարկղցնէ : Կը ծախուի Միասեան եւ Ըն-
կերաց Ամերիկեան Վաճառատուներ Ղալա-
թիա :

Միասեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան Վա-
ճառատունը մէջ միշտ կը ծախուի նաեւ
տան մէջ գործածելու, խոհանոցի, տեղա-
նաւորան, անկողնարանի, հրաւարակա-
լուացարանի, պարտեզի, գիւղերուան լոյսի
վերաբերեալ եւ այլ շատ տեսակ տիտանի
բաներ, որոնք ամէն տեղ չեն գտնուիր
Ամերիկայի ջրհաններ առանց գէուարութե-
ան խոր հորէ ջուր հանելու, ձեռքով բա-
նեցնելու անքակ կտրի գործիքներ, գուրբի-
կար կարողներու համար զօրաւոր գործիք-
ներ, սիւնակներու վրայ թօյլէթի հայելի-
ներ, ճամբորդի կաշի անտուկներ, պատու-
ական չանթանիկ եւն. եւն.

Ս. ԲԱՅԵՐԻԱՆ. Ս. ԲԱՅԵՐԻԱՆԻ ՂԱՄԱԹԻԱ : Ե

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊՕՐՃՈՒՄՈՒՋ ՏՈՒՐ

Կէսէն կիւնէր զէյօղու քահանայ-
լարնաւն, տէր Նիկողոս հայր կէսն
քահանայն քիսէնէ սըրը վերէմէնէ-
րէք սէֆօլէթ իշխանէ, վէ հաթթ-
զիւստէ ազլէ ետքըն սէֆօլէթ թէ-
հասիրնաւն ազլի տարի պարսէ թ-
տիքաւն պարսէ, րէք սէֆօլէթ իշխան-
տէ պէտպարթ զէվէսի իշխ տէրթ
նէֆէր տարի մասուլար պըրտադը-
ղըն պիտիւրի, վէ զէվէթը համի-
նէթը տարանն վէ տիւտարանն հա-
միւնէթ վէ մէրհամէթ իշխ տալէթ թ-
միշ իտիք:

Մաթէնքըրի պէտան իտէրիզ քի-
զէյօղու թաղ. խորհուրդու էֆէնտի-
լէրի տալի տալի տալի տալի տալի տալի
նարադ, պիւր իտանն տէֆթէրի քիւ-
լաւ իթմէթիկի միւրտա իթմիշէր, վէ
մէքըրի քիւլիսէ քահանայը մարի-
ֆէթիլէ կէպիւրթմէթիկի տարու ի-
տիպ վէ քարաւ վիւրմիշէր իտէ տէ,
միւլէթիկի տէ իտանն թուրքաւը ք-
աւնէ քաւար կիւնէր քիւր վար իտու-
կիւնի, չօղլարըն քաւար իթմէթիկ, վէ
չօղլարըն տալի քաւար իթմէթիկ վէ
թահգիւր իտէնէթիկի պիւրթէրի-
տէն, իզհարը թէրէտտիւտ իշխ տէր-
իւհանէ իթմէթիկի իտէ տէ, իշխանէն
տէր թահէնս հայր հէր կիւնէր վէ
հաթթէրթի կէօղէ պարադ տէր իւհանէ
իթմիշ, իտէրթնա պարադ, վէ պիւր
քաւ կիւնէր քարթընտ իտէ պիւր ղաւ տան
զիւտաւն իշխ վազ իթտիւրմէթիք
իգպիւրնէ մուլփօթադ օլապիւրմիշ տիր,
վէ մամարը քի խալիսէ շէյ թուրքա-
պիւրէնէ տիր:

Չօղ թէնքըրի շաւան տըր, միւ-
լէթիկի տալի տալի տալի տալի տալի
թաւարնաւն, շու խուսուսաւ հէր քէս-
տէն էվէլ զուհուրա կէլէն համիւնէթ.
հաթթա իշխանէն պիւր քաւ նէֆէ-
րի, միւլէթիկի հայրը, քէնտի սէ-
ֆօլէթ թաւարընտ, մէնտանէն կի-
տիպ էմրի թէտալիսիւնէ չալընք-
աւն պարադ, իտէրթի իւշէր իտէ տա-
լի իտանն տալըլմադըղա հիւմէթ իթ-
միշէր տիր:

Միւլէթիկի տէր Նիկողոս հայր,
հէր նէ քաւար պիւր մըքաւար տալի
պարս պըրտադը իտէ տէ, պուսուսաւ
պէրապէր, ալթմալ շալըն մըքաւարտէ
բէտէրտէն միւրտա պիւր բարաւ տարաւ
պըրտադը օլաուղուստան, մէքըրի
թաղ. խորհուրդէ քիւնէրի, հիւմէթ
օլաուստադ օլաւն իտանն իւլէ, մէքըրի
տարաւ իւլէրիտէ, իւլ օտաւը պիւր էվ-
էիկէլ իշխ իթտիւրէք, պիւրիտէ
պիւրտէ չօղլարը վէ վալիտէրիկի
օթուրթուրուպ, վէ պիւր մէտարը
թէյիւլ օլմադ իւլըն, Չ օտաւըն
տալի քիւրտա վիւրթիւրմէթիկի թա-
միւ իշխմիշէր տիր:

Վէ իշխմիւրիկի կէօղէ, խալիստա
քաթըն պիւրի տալի, հիւլ տէյիւլ իտէ
հիւլ իտէ թուրքաւապիւրիկիտէ,
մէքըրի խաւէյի ետարըլմադըղը,
վէ քիւրթիւթ իթմէթիկի հաւաւ, էքսի-
լիսիւնէ քէնտի իհաւ իթմէթիկի վաւ
վէ միւրտա իշխմէքաւ իտիշ:

Գէօլէ զաթթար տալիս թէնքըրի-
րէ շալիսթէ տիրէր:

Վադաւ շիւմիտէն, մա թէնտիւթի
ազիւ, պարը քիւնէնէրի, տէր թա-
ղէնս հայր կիւրթիկիտէ, քէյֆիլէթի
տիւտաւարադ քաւար իթմէթ իթմէթ-
տիւրէրի, վէ հաթթա պարադը
պէտ մուստէլէ իպրազ իշխմէթիկի
իշխմէթաւիւլ, լաթիւնէ չալէ, ֆա-

զիւթ իշխմէք, թիւքէլէր իշխմէն
մէյվէ թուրքաւապիւրիկիտէն,
միւլէթիկի տէր հայր ֆաթիլէթ նա-
մընս հէր թահգիւրի քէմալի մէյմու-
նիւլէթի քաւար իտէրէք, քէնտի իշ-
խմէ խալիսիտէ տէվալմաւ հիւմէթ
իւլէթիկի տիր:

Ումարը քիւրթիւթի զէվէթը
համիւլէթը տարան, շու ֆաթիլէթ
պիւրիւք ղալթիլէ հիւստէմէնտ օլմադ-
ըղա հիւմէթ իտէնէք տիր:

Գէյօղու քիւրթիւթի տիրէր տէր Հայր-
լարըն տալի, ազ չօղ շու իտանէյի,
հէր կիւնէրի կէօղէ պարադ հիւ-
մէթ իթմէթիկ, օլ պարադ պիւր կիւնէլ-
վէ պիւրիւք իպրէթ վիւրմիշ օլաւար-
վէ էօլէ պիւր իպրէթ քիւ, միւլէթիկի
պուր կիւրթիւթ տէվալ իտէր իտէ, մադ-
ալաւ էմաւ, չօղ քէֆա քէնտիլէր ի-
շխ իթմէթիկ հաւաւ օլաւարա տիր:

Միւլէթիկի քահանայը մարիւր պու-
թէնէթիկի հալիսի թահգը նազարը
տիգաւարա տալաւ ճալիւ տիր, շիւնքի
հէր տէրա իշխ պիւր տէրման թէտա-
րիքի վալիթէտէն տիր, քիւրթիւթի
քահանայը մարիւր իշխ մուլթադ սու-
րէթաւէ հէմէվէնմիշ օլաւար, վէ հէմ
տէ հիւլ տէյիւլ իտէ պիւր էվաւաւ սահգիւր
օլմադըղը, վէ քահանայ վէֆաթ իթ-
տիւրէն սօնրա, երէյկիւրիւն պիւր տա-
հա էվէնմէթիկի շարթ պէտան իթ-
միշ իտէ տէ, տալի վէ էքսիւլ քա-
ւաւարըն քալըլմաւ իշխ հիւլ պիւր
չալէ կէօթիւթիկի տիր:

ԽԱՐՈՒՄԻ ԾՈՅՈՒ

Կովկասի և Անդրկովկասի գիւղերի,
քաւաւանների և քաղաքների մասին,
թէ պարբերական թերթերը և թէ
անհատական խօսակցութիւնները ան-
հատների հետ տալիս են շարունակ այս
անմիջական լուրերը. Գ. քաղաքը զուրկ
է լաւ դաստասերներից, Ա.—ի ուսում.
նորանք փալէ չաւ ժամանակից ի
վեր դաստասերներ չգտնուելուն պատ-
ճառաւ. Գ.—ի ուսումնարանը մի տ-
նուս քահանայի տեսչութեամբն է կա-
ռուվորվում, Ա.—ի դաստասերները ծե-
րերից և տիրացուներից են բաղկա-
ցել. . . . այս իրևոյթը օրից օր աւելի
աւարտութիւն է գտնում:

Նորանք, որ բաւական տարիներ
առաջ մասնաւոր ուշք էին դարձրել
այս խնդրոյ վերայ, տեսնելով անկա-
րելութիւն մի անմիջական ճար անել
սորան, համբերութիւն էին քարոզում
ժողովրդին, յոյս աւելում, որ մեր ու-
սումնական վիճակը կը բարելաւեն այն
երիտասարդները, որոնք ստանալով
սկզբնական ուսումը կովկասում, դի-
մում էին արաստահման և Ռուսաս-
տան կաւարելագործվելու, բայց սա
մի խաբարիկ յոյս էր, որովհետեւ մեր
արդի դրութիւնը ցոյց է աւելիս, որ
նորանց շաւանի վերադարձը անհնչ չօղ-
նեց մեզ:

Գրեւնք այժմ մի հայեացք մեր գոր-
քացած նոր սերունդի վերայ և տես-
նենք, թէ արդարեւ նա անտարբեր է
մեր այս դրութեանը և կամ թէ կ-
րող էր արդեօք նպաստել մեզ և չկա-
մեցաւ:

Որպէս զի որոշ քաղաքիւր ունե-
նանք մեր արաստահման գնացող երի-
տասարդների վերայ, պէտք է բաժ-
նանք նորանք երեք գլխաւոր կարգե-
րի. Ա. կարգը կազմում է այն դասը,
որ ունենալով նիւթական միջոց, գը-
նում է իւր սեփական ծախքով, որով
և ազատ է անելու իւր ընտրութիւնը,
թէ տեղի և թէ ուսման մէջ. Բ. կար-

գը բաղկանում է այն ազգաւոր իրաւա-
սարդներից որոնք գնում են բարե-
պաշտ անձանց օժանդակութեամբ.
սորանք ևս ազատ են իրանց կամա-
ծին ընտրութիւնը անելու ուսման մէջ,
բայց երբեմն ոչ տեղի նկատմամբ. Գ.
կարգը այն երիտասարդներն են, ո-
րոնք տէրութեան շնորհած ծախքովն
են գնում. սորանք պէտք է հետեւին
յամենայնի տէրութիւնից սահմանաւ-
նաւորածին:

Արքունական ծախքով իրանց ու-
սումը աւարտող երիտասարդները պար-
տաւորած են մի որոշեալ ժամանակ
ծառայել տէրութեանը, սորանց շատ
անպարտ վիճակում է այնպիսի տեղեր
իրանց պաշտօնը լցուցանելու համար,
ուր փոքր թիւ հայ կայ, կամ բնաւ
չկայ, վերջացնելով որոշած ծառայու-
թիւնն, չեն կարողանում թողնել իրանց
պաշտօնը, թէ և բոլորովին ազատ են,
չունենալով մեծ մասամբ նիւթական
միջոց և չգտնելով Հայերու մէջ այն.
քան վարձատրութիւն, որ կարողանան
պարել և պարեցնել մի ընտանիք դիւ-
րութեամբ. ի նկատի ունենալով այս
հանգամանքները, չենք կարող դա-
տապարտել այս պարտքներին, որ չեն
ունեցել պաշտօններ հայերի մէջ, բայց
պէտք է խոստովանել, որ յանձնա-
նաւորներ են, որովհետեւ եթէ կամք
ունենան, կարող են շատ պարագանե-
րում նպաստել մեզ և հեռուից:

Այն երիտասարդները, որ բարե-
րանների խնամքով ստանալով իրենց
ուսումը պարտաւորութեամբ էին իրանց
չընկնում օգնել և ծառայել հայերին,
բոլորովին անպէտք են գտնվում, սո-
րանք որ Ազգային ուսումնարաննե-
րում ձևացնում էին զիրենք աշխատ-
սէր, խոհմաւ զգայուն հայի ամեն մի
ցաւալի երևոյթին, արաստահմանից
դուռնում են բոլորովին անփութ, գո-
ւաղ, և օտարացած. որովհետեւ նո-
րանց աւելին ընթացքը կեղծ էր, նա
մի միջոց էր՝ դէպի իրենց ձգել բարե-
միտ անձանց ուշադրութիւնը, զիրենք
խեղճութիւնից աշխատելու համար, եթէ
մի քանիսները այս կարգից տեսնում
էք հայերին ծառայելիս, գիտցիք, որ
նա ևս յակամայո է և ստիպողական,
և եթէ դիպին նորանց փոքր ինչ շա-
հաւէտ գործեր, պատրաստ են անմի-
ջապէս անիծել հայի ծառայութիւնը
և հեռանալ նորանից, Ծառեր կան որ
մինչև այսօր մեծ յոյս են դրել սորանց
վերայ. բայց չառաջարկ բարելում են,
և միշտ խաբարելու են եթէ չլինի նո-
րանց ընտրութիւնը օրինաւոր պայ-
մաններով:

Աւելին կարգը պէտք է բաժանած
երկու դաս, որոնց մինը աշխատում է
իւր սեփական օգտին. իսկ միւսը ան-
գործ է յամենայնի:

Գործող դասը այն երիտասարդնե-
րն են՝ որոնց ծնողքը չունենալով մեծ
կարողութիւն, օտարութեամբ են իրանց
դարձին օգնել նորանց, այս դասը
դառնում է մեծ մասամբ բժիշկ կամ
փաստաբան և ոմանք թէ և մշակում
են որ և է մի մասնաւոր գիտութիւն,
բայց չ'յաջողելով գտնել պաշտօն նոյն
մասնում, լինում են տէրութեան պաշ-
տօնեաներ ըստ բերման ոմանք քաղա-
քական և ոմանք զինուորական. Ահա
սորանց գործունէութիւնը դէպի հայն՝
բժիշկն միշտ բացակայ է գտնվում
աւանց մի խեղճ հայի հիւանդութիւնը
մի քանի վարկեան քննելուց ազատ
լինելու համար, փաստաբանը միշտ
զբաղուած է լինում մի ազգաւոր հայի

դատը լսելու համար և պաշտօնեանե-
րնս շուր է աւելիս մի վշտացեալին
չաւանելու համար, սորանք գոնէ գը-
րէին, բժիշկը առողջապահական կա-
նոնների վերայ և փաստաբանը դա-
տաստանական օրէնքների, տեսնելով,
որ հայ հասարակութիւնը միշտ զոհ է
դառնում աւանց գիտնալու և զըրկ-
վում է անիրաւաբար, չգիտնալով ա-
զատ պահել իւր անձը վնասակարից և
պաշտպանել իւր իրաւունքը զերկողից,
եթէ անտարբերութեամբ են նոյն
այս ամենուն, ուրիշ ինչ կարելի է մեզ
յուսալ այս պարտքներից:

Անգործ դասը կազմում են մեր հա-
րուսանների զաւակները, որոնք անե-
լով իրանց ճանապարհորդութիւնը ար-
տասահմանի ալ և ալ երկիրներում,
դառնում են իրանց հայրենիքը կրե-
լով իրանց անունների վերայ մի ուսում
նալիս պատուանիշ և սեղմած գըր-
պտաւ մի փորթաւ վկայական՝ ար-
գասիք իրանց անխնայ աշխատութեան
ցը, ուր միայն կարելի է տեսնել ի-
րանց սովորածը. Սորանք պաւկերա-
նում են մեզ աւելին անգամ թէ և
խիստ վնասնէն, բայց հետաքրքիր
տեսութեանց մէջ, թէ և տարբեր ձե-
ւերով, բայց համակողք և մեր մէջ
գտնուել, թէ և օտարացած սովորու-
թիւններով, բայց յետամուտ ընտելա-
նալու, դժբաղդաւար սոցա այս գո-
վելի ընթացքին շատ շուտ է յաջող-
դում մի անտարբեր ստանութիւն, ար-
համարական ժգիտ և անխտիր ասե-
լութիւն. Եթէ պատահում է մի ու-
սումնարանի քննութիւն կամ տարե-
դարձ և կամ Ազգային խնդրոյ համար
մի ժողովը, հետաքրքրութիւնը մղում
է արանց որոշութեամբ, աւելի երդ-
ուելով, որ ոչինչ լաւ բան չ'գտնեն այն
տեղ. անմիջապէս վերջը կը լսէք մինը
ծաղրելիս մի ուսուցչի դատաւարու-
թեան ձևը աւանց փաստերի, մի երկ-
րորդը արհամարելիս ուսումնարանի
պրոգրաման, աւանց լաւ ծանօթանա-
լու նորա հետ և մի ուրիշը դատաւ-
արաւոր ի զուր մինի խորհրդածու-
թիւնը. . . . և քարոզելով ամեն
պարագայում իրանց այս ուղղութիւնը
եղական և անխաւ, Հայր խաբարել է
և սորանց վերայ դրած յուսովը:

Եթէ մասնաւոր կանեն ինձ մի քա-
նիսները, որոնց գործունէութիւնը դէ-
պի Ազգը անհրաքելի է. ես կասեմ՝ դո-
րանք բացառութիւններ են, և եթէ
հայր սպասում է արդ փոքր թուից իւր
ամենամեծ պահանջների լրում, ես նո-
րից կը կրկնեմ՝ դո մի խաբարելի յոյս
է:

Ընթացող եթէ կը հարցնէ, ուրեմն
ի՞նչ անենք. կամ ո՞րի յուսանք. ես
կը պատասխանեմ. փոխանակ յուսա-
լու պէտք է հոգալ, պետք է, որ
հայր յաւակապէս դատաւարներ պատ-
րաստէ իւր ուսումնարանների համար
և խրախուսէ ուրիշներին իրանց ազատ
և ինքնակամ ընտրութիւնը անելու գի-
տութեանց ալ և ալ ճիւղերի մէջ,
որպէս զի ունենալով դատաւարներ և
ունենալ գիտնական անձինք ժողովրդ-
դեան մէջ:

Տաճկաստանի
Ստեփան Բուլմայանց
(Մեղու Հայաստանի)

Թորոյ խմբագիր,
Մենք կամենալով մերովստն նպաս-
տել մեր վտապարկանցի քորերի վի-
ճակի բարելաւութեան՝ մեզ պարտք
համարեցինք, համաձայն Մեղուի մէջ

